

Eeltoodu puhul tuleb kindlasti arvestada, et kannatanul on kahju vähendamise kohustus. Seega, kui periood pikeneb kannatanust tulenevate asjaolude tõttu, siis tuleb vastavalt ka perioodi lühendada.

Näiteks, kui kannatanu ei vii sõidukit esimesel võimalusel remonti või ei too seda kohe ära, kui remont valmis on, siis lüheneb periood päevade võrra, mis on tingitud kannatanust.

Samuti lüheneb periood siis, kui kannatanu viivitab kahjunõude esitamisega või viivitab nõude käsitlemisel vajaliku teabe andmisega.

Tähendust omab ka remondikoha valik. Kui kannatanu valib remondikoha, kus on pikk ootejärjekord, kuid samas on olemas sama kvaliteediga remondiettevõtte, kus saaks töö kiiremini ette võtta, siis tuleb päevade arvestamisel lähtuda kiiremat tähtaega lubavast remondiettevõttest.

Samas, kui remontimisel tuleb tellida varuosa, mille tarneaeg on väga pikk, siis see ei ole kannatanust tulenev viivitus ning ka selle aja eest tuleb hüvitist maksta.

Kui kindlustusjuhtumi kohta on algatatud tsiviilkohtu-, kriminaal- või väärteomenetlus ja menetluses tuvastatavatel asjaoludel on oluline tähtsus kahju hüvitamise kohustuse olemasolu või ulatuse seisukohalt ning kindlustusandja kahju hüvitamise otsuse tegemine seetõttu viibib kindlustusandjast mittetulenevate asjaolude tõttu, siis tuleb vastavate päevade eest asendusauto kulu või kasutuseelise hüvitis maksta, kui kindlustusandjal on sõiduki kahjustumise või hävimise läbi tekkinud kahju hüvitamise kohustus.

Sel juhul makstakse hüvitis tagantjäre, st liikluskindlustuse kindlustusandjalt saab seda hüvitist nõuda pärast seda, kui vastavates menetlustes on asjaolud tuvastatud ning seltsil on kahju hüvitamise kohustus.

Mõnel juhul võib asendusauto kulu hüvitamisel olla periood ka teistsugune. Näiteks, kui asjaolusid arvestades on võimalik kahju hüvitada nii, et asendusauto renditakse teatud lühikesteks perioodideks, mil kannatanu autot vajab. Samuti näiteks punkti 3 lõpus toodud hooajaliselt kasutatavad või muul põhjusel mitte igapäevaselt kasutatavad sõidukid.

Juhul kui asendusauto kulu hüvitise (või kasutuseelise hüvitise) ja remondikulu summa on sõiduki väärtusest suurem, siis tuleb lugeda sõiduk hävinuks ning hüvitada sõiduki väärtus.

Näiteks, kui sõiduki remont maksab 10 000 eurot, lähtuvalt varuosa tarnest on remondiaeg pikk ja asendusauto kulu on eeldatavalt 4 000 eurot, kuid samaväärse sõiduki saaks soetada 12 000 euro eest, siis saab lugeda sõiduki hävinuks ning hüvitada samaväärse sõiduki soetamise kulu ja asendusauto kulu alates õnnetusest kuni kolm päeva peale hüvitise maksmist.

6 HÜVITISE SUURUS

6.1 Asendusauto kulu hüvitise suurus

Kui hüvitatakse asendusauto kasutamise kulu, siis on hüvitiseks liiklusõnnetuses kahjustada saanud või hävinud sõidukiga samaväärse auto üürimise mõistlik kulu, millest on maha arvatud kannatanu poolt säästetud kulud, mis tulenevad sellest, et kannatanu samal ajal enda autot ei kasutanud.

Kahjustatud asjaga samaväärse asja kasutamise kulude hüvitamisel VÕS § 132 lg 4 esimese lause järgi tuleb kahjuhüvitisest maha arvata kulud, mida isik säästis seetõttu, et ta ei saanud enda asja kasutada (VÕS § 127 lg 5), vt lahend 3-2-1-90-14 p 15. Nii peab asendusauto üürimise korral kahjustatud isik laskma maha arvestada selle, mille ta säästab, kuna ei kasuta oma autot.⁵

Üksnes juhul, kui kahjustada sai või hävis sõiduk, mille asendusauto kulu on väga suur, võiks kahju ettenähtavuse reeglist tuletada mõtte, et hüvitatakse samade üldiste omadustega, kuid odavama asendussõiduki kulu.

⁵ Varul, P.; Kull, I.; Kõve, V.; Käerdi, M.; Sein, K. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2016, lk 702

Hindamisel, milline on kahjustunud või hävinud sõidukiga samaväärne sõiduk, lähtutakse tavaliselt samast praktikast, mida kasutavad autorendifirmad autode kategoriseerimisel.

Näiteks võib kasutada ACRISS jaotust, vt <https://www.acriss.org/car-codes/>, mida kasutades võiks sõidukid jagada lihtsustatult näiteks nii <https://www.acriss.org/file/?D=MjAyMTA5MzAxMTlyMzU>.

Juhul, kui kahju hüvitamise ajal ei ole saada õnnetusse sattunud autoga samaväärset või vähemalt sarnast sõidukit ning kannatu ei ole nõus näiteks kehvema klassi sõiduki kulu hüvitisega, siis makstakse kasutuseelise hüvitis ja asendusauto kulu ei hüvitata.

Näiteks kui õnnetusse satub eriline sõiduk, mille sarnast ei ole võimalik mõistlikult üürida ning kannatanu ei nõustu tavalisema asendusauto kulu hüvitisega, siis saabki nõuda vaid kasutuseelise hüvitist.

Hüvitamisele kuuluvad üksnes samaväärse asja kasutamise kulud, neid ületavad kulud jäävad kahjustatud isiku enda kanda.⁶

Asendusauto kulu hüvitis arvutatakse valemiga

$$Hüvitis_{AA} = RP \times PA \times KAV\% - SK$$

Hüvitis_{AA} – asendusauto kulu hüvitis

RP – samaväärse asendusauto rendi hind päevas (kui kannatanu saab oma kuludelt käibemaksu riigilt tagasi või selle riigiga tasaarveldada, siis on see käibemaksuta summa)

PA – päevade arv, vt p 4.

KAV% – kindlustusandja vastutuse ulatuse protsent. Kindlustusandja ei vastuta täies mahus kahju hüvitamise eest, kui kannatanul oli enda osa kahju tekkimises või selle suurus. Näiteks, kui kannatanu enda osa õnnetuse tekkimises oli 20%, siis määratakse valemis seltsi vastutuse ulatuseks 80%. Samas kui olukord on selline, et inimesele tekitatud kahju eest vastutavad kahe sõiduki juhid ja sellest tulenevalt kaks eri kindlustusandjat, siis sel juhul tuleks siin valemis jätta vastutuse ulatuse määraks 100% ning jagada kahe seltsi vahel kogu hüvitis.

SK – säästetud kulud⁷, st kannatanu poolt säästetud kulud, mis tulevad sellest, et kannatanu samal ajal enda autot ei kasutanud. Riigikohus on lahendi 3-2-1-90-14 punktis 15 rõhutanud kasu mahaarvamise põhimõtet. Selles asjas jõustunud kohtulahendis (2-13-3378) jäi jõusse Maakohtu esialgses otsuses olnud hinnang, et asendussõiduki kasutamisel on sellised säästetud kulud 15% asendussõiduki üürist.

Näiteks, kui

- liiklusõnnetuses saab kahjustada 2015. aastal esmaregistreeritud Opel Astra, siis tuleb esmalt leida samaväärse sõiduki rendi hind. Näiteks käesoleva metoodika koostamise ajal pakutakse 2012. aastal esmaregistreeritud samasugust Opelit rendihinnaga 21 eurot päev
- autot ei saanud kasutada nelja nädala jooksul ning sõiduk oleks olnud kannatanule kasulik kõikidel nendel päevadel
- kindlustusandja vastutuse ulatus on 100%
- säästetud kulude hindamisel võiks arvestada eelviidatud lahendist toodud suurusest – 15% üürikulust

tuleb asendusauto kulu hüvitiseks

$$499,80 \text{ eurot} = 21,00 \text{ eurot} \times 28 \text{ päeva} \times 100\% - 21 \times 28 \times 15\%$$

Juhul, kui eeltoodud näite puhul oleks õnnetus olnud selline, kus kannatanul oli oma osa õnnetuse tekkimises 50% ja muud asjaolud oleks samad, siis oleks hüvitis:

$$205,80 \text{ eurot} = 21,00 \text{ eurot} \times 28 \text{ päeva} \times 50\% - 21 \times 28 \times 15\%$$

⁶ Varul, P.; Kull, I.; Kõve, V.; Käerdi, M.; Sein, K. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2016, lk 702

⁷ VÕS § 127 lg 5. Kahjuhüvitisest tuleb maha arvata igasugune kasu, mida kahjustatud isik sai kahju tekitamise tagajärjel, eelkõige tema poolt säästetud kulud, välja arvatud juhul, kui kasu mahaarvamine oleks vastuolus kahju hüvitamise eesmärgiga.